

Únor

*„Co znamená ta únorová tvář,
tak plná mrazu, bouře, mračnosti?“*

*- WILLIAM SHAKESPEARE,
Mnoho povyku pro nic*

1. ÚNOR 2004

Nepřekonatelný vliv řádra

V den, kdy se v dosud klidném Kurdistánu odehrály dva sebevražedné atentáty, na muslimském posvátném místě v Mekce byly v tlačnici ušlapány stovky poutníků a v Dárfúru pokračovala genocida, se pozornost médií ve Spojených státech i jinde ve světě zaměřila na něco docela jiného: krátké odhalení bradavky Janet Jacksonové při vystoupení v poločase Super Bowl XXXVIII. Byla to událost dokonce natolik strhující, že překonala všechny rekordy internetového vyhledávání a inspirovala vznik YouTube. Terorismus a masový hladomor se s ní evidentně nemohl rovnat.

2. ÚNOR 1685

Vyléčen k smrti

Britský král Karel II. byl znám svou životní energií, a to jak v ložnici, kde s mnoha různými milenkami zplodil řadu královských levobočků, tak co do celkového zdraví. Večer 1. února 1685 však král řečený Čilý monarcha uléhal s pocitem, že není ve své kůži. Po noci nepokojného spánku se Karel dalšího rána probudil „bledý jako popel a zsinálý“, jak uvedl jeho sluha, a také „neschopen či neochoten říct jediné slovo... tvář měl bledou jako smrt... a oněměl.“ A tím pro krále započala nepředstavitelná pětidenní muka z laskavých rukou nejlepšíků lékařů v celé jeho říši.

Poté, co král ztratil vědomí, jeden doktor mu perořízkem otevřel žíly a odčerpal mu 16 uncí krve. Králův stav se tím nezlepšil, a tak na scénu vstoupila řádka dalších lékařských specialistů. „Většina z nich prohlásila jeho stav za mrtvičný,“ napsal lord Macauley, „a pak ho několik hodin mučili jako indiána u kůlu.“ Předepsali mu hromadu „léků“ – celkem skoro šedesát, včetně orientálního bezoárového kamene z kozího žaludku a duchů z lidské lebky. Některé z léků byly tak jedovaté, že

u bohému Karlovi popálily rty a jazyk a vyvolaly horoucí močení. Králi oholili hlavu a přikládali na ni žhavá železa, aby mu vyhnali z mozku špatné šťávy, zatímco jiné části těla mu pálili zase nahřátými čísemi. Do krku mu lili nejružnější dávidla. A nakonec ještě párkrát zopakovali pouštění žilou – slavný všelék 17. století.

Jenže navzdory „veškeré možné léčbě, o níž se pokoušeli lékaři největší oddanosti a nejlepších dovedností“, jak zněla

Únor

následná lékařská zpráva, se Karlův stav nadále zhoršoval. Dne 6. února nakonec zemřel, ještě předtím však stihl vydat ironickou omluvu, „že umíral takovou dobu“.

3. ÚNOR 1959

Špatné zprávy na prahu

Waylon Jennings měl to štěstí, že se vzdal svého místa v letadle, díky čemuž zůstal naživu a stal se legendou countryové hudby. Letu se vyhnul i jeho kolega z kapely Tommy Allsup, který si hodil minci s Ritchiem Valensem a prohrál. A Dion DiMucci z kapely Dion and the Belmonts se prostě rozhodl, že letenka je moc drahá. Ale běda, tím se štěstí toho dne vyčerpalo. Valens a s ním průkopníci rokenrolu Buddy Holly a J. P. „The Big Bopper“ Richardson nepřežili pád letadla na kukuričné pole v Iowě, k němuž došlo 3. února 1959 – v „den, kdy zemřela hudba“, jak nezapomenutelně vyzpíval Don McLean v songu „American Pie“ z roku 1971.

4. ÚNOR 1998

Někomu asi nevyhovovaly Windows 98

Jako by veřejné postavy neměly dost starostí se svou osobní bezpečností, číhá neustálé nebezpečí útoku také na jejich důstojnost. Podívejme se třeba na Alžbětu II.: Nejdříve královnu v roce 1986 na cestě na Nový Zéland zasypali vajíčky – z nichž jedno jí efektně kapalo ze šatů. Potom si v Austrálii jeden stavební dělník spustil kalhoty a obdařil panovnici v projíždějící koloně výhledem na svou holou zadnici. Chudák Tom Cruise zase dostal zásah do obličeje stříkačí pistolkou, když zodpovídal dotazy na červeném koberci, a prezident George W. Bush se stal obětí nejuvláárnější arabské pohany, když po něm na tiskové konferenci

Bill Gates se sladkými pozůstatky útoku krémovým moučnikem v Belgii.

jeden irácký reportér hodil pár bot se slovy: „Tohle je pusa na rozloučnou od iráckého lidu, ty pse.“ (Oběma neřízeným střelám se prezident úspěšně vyhnul.)

Spolknout svou důstojnost – a to doslova – byl donucen dokonce i jeden z nejbohatších lidí na světě, Bill Gates – poté, co po něm během obchodního jednání v Belgii hodili smetanový dort. Aspoň však Gates nebyl sám, kdo musel tak pokořujícímu útoku čelit. S dortem na tváři skončil i jeho kolega miliardář Rupert Murdoch, starosta San Franciska Willie Brown, královna krásy změnivší se v bojovnici proti gayům Anita Bryantová, konzervativní komentátor William F. Buckley, švédský král Karel XVI. Gustav, módní návrhář Calvin Klein (jehož dort byl však původně určen jeho kolegovi návrháři Karlu Lagerfeldovi), americký senátor Daniel Patrick Moynihan, bojovník za práva spotřebitelů a vytrvalý prezidentský kandidát Ralph Nader nebo filmová hvězda Sylvester Stallone – abychom jich jmenovali aspoň pár.

Únor

5. ÚNOR 1969

Nehodí se do hlavního vysílacího času – vlastně do žádného

Ve středu 5. února 1969 odvysílala ABC premiéru komediální show *Turn-On*, kterou jeden z producentů popsal jako „vizuální, komediální útok na smysly využívající animaci, videopásky, fázovou animaci, elektronickou deformaci, počítačovou grafiku – a dokonce i lidi.“ Většinou se však jednalo o zkomolený sled školáckých sexuálních vtipů, které nikdo nepovažoval za vtipné. WEWS-TV, pobočka ABC v Clevelandu, jí byla nadšena tak málo, že *Turn-On* ihned po první komerční pauze přerušila a zaslala vedení vzteklý telegram: „Pokud vaši nemravní chlapečci potřebují čmárat po zdech sprostá slova, nepoužívejte k tomu prosím naše zdi. Co se týče WEWS, vysílání *Turn-On* je u konce.“ A vzpoura poboček pokračovala. Denverská KBTW epizodu vůbec neodvysílala. Stejně se rozhodly KATU v oregonském Portlandu a seattleská KOMO-TV. Sama ABC ještě téhož týdne jejich stanovisko přijala a *Turn-On* po jediné, navíc jen zčásti odvysílané epizodě zrušila.

6. ÚNOR 1637

Osudové cibulky: Šílenství kolem holandské tulipánové bubliny

Jeden z nejzajímavějších tržních kolapsů v dějinách způsobily nikoliv horečné spekulace s nemovitostmi či nebezpečný obchod s finančními deriváty, nýbrž obyčejné tulipány. Tyto květiny přišly koncem 16. století z Turecka do Nizozemska, kde našly velkou oblibu. Poptávka po omezeném množství pomalu rostoucích kultivarů se zvyšovala, a tak cena cibulek začala závratně stoupat. Ještě větší sháňka po tulipánech nastala, když se objevil botanický virus, který způsobil, že se po okvětních lístcích některých druhů rozeběhly pestře zbarvené proužky. V mánii, jež následovala,

jako by všichni zatoužili vlastnit alespoň jednu drahocennou cibulku jako nenahraditelný symbol postavení. A sotva na scénu vstoupili spekulanti, ceny vystoupaly ještě výš – tak absurdně vysoko, že lidi prodávali pozemky a domovy, aby mohli vstoupit na trh s tulipány. Dne 6. února 1637 tulipánová bublina praskla. Zdá se, že toho dne se na trhu v městě Haarlem neobjevil nikdo, kdo by cibulky prodával; snad to způsobila vypuknutí morová epidemie. Následovala panika; obliba tulipánů začala klesat, což rázem likvidovalo celá jmění. Dnes, téměř o čtyři staletí později, se dá nejslavnější vývozní artikl Nizozemska kupovat po hromadách – a skoro zadarmo.

7. ÚNOR 1497

Pražená mistrovská díla florentská: Pálení marností

Dne 7. února 1497 při události známé jako Pálení marností zachvátily plameny prakticky všechno zábavné z celé Florencie. Fanatický dominikánský mnich Girolamo Savonarola – který po dočasném vyhnání Medicejů prakticky vládl republice – ve snaze oprostít městský stát od hříšného zabývání se luxusem, krásou a zábavou donutil Florentány odevzdat své nejdrahocennější předměty na obrovskou hranici vztyčenou na Piazza della Signoria. Na mnohostupňovou konstrukci byly navrženy hodnotné obrazy (podle některých výpovědí včetně Botticelliho děl), sochy a sousoší, knihy od Petrarky, Danta a Boccaccia, ale také nábytek, tapisérie, kosmetika, přepychové oděvy, hudební nástroje, herní stoly, hrací karty a tisíce dalších věcí, které dodávaly do života trochu radosti. Zatímco řeholníkovi stoupenci extaticky tančili kolem kolosální haldy, všechny drahocennosti shořely. Ironií osudu bylo, že zhruba o rok později, poté co ho papež exkomunikoval a odsoudil jako kacíře, byl sám Savonarola předhozen plamenům přesně na tomtéž veřejném náměstí – tedy na místě, které se brzy nato ocitlo pod bedlivým okem Michelangelovy velmi nahé (a, jak by bezpochyby pravil mnich sám, také velmi obscénní) sochy Davida.

Představení katovy neschopnosti: Zpackané stětí královny

Smrt má ve zvyku být otravná, ale pro Marii Stuartovnu to byl zároveň i nečekaný debakl. Poté, co roku 1568 uprchla z vlastního vzbouřeneho království, stala se Marie téměř na dvacet let vězenkyní své sestřenice Alžběty I. Potom, když byla obviněna ze spiknutí s cílem zavraždit anglickou královnu a vystřídat ji na královském trůně, byla odsouzena k smrti.

Dne 8. února 1587 dovedli odsouzenou panovnici do velké síně zámku Fotheringhay, kde k této příležitosti postavili popraviště, na němž již čekal popravčí. Shromáždění svědkové ponuře přihlíželi, jak se Marie připravuje a pokládá hlavu na špalek. Nato se kat rozmáchl a mocně udeřil sekerou. Bohužel se netrefil. Rána místo na krk dopadla do týlu hlavy. Svědkové vypověděli, že omráčená královna mumlala „Dobrý Ježíši!“, než jí druhá rána hlavu oddělila – skoro. Kat rozčilený vlastní neschopností byl donucen odříznout zbývající šlachy, než byl úkol konečně dokončen.

Jenže to ještě nebylo všechno. V té době bylo běžnou praxí zvednout hlavu před přihlížejícími do vzduchu za vlasy. To také kat udělal, načež hlava z vlasů vyklouzla a dopadla na zem. Marie v té době nosila paruku, což bylo také vše, co smůlou pronásledovanému katovi zůstalo v ruce.

Poslední potupou ubohé skotské královny byl potom fakt, že její ostatky několik měsíců trouchnivěly v zapečetěné rakvi na zámku, než se jim konečně dostalo pořádného pohřbu.*

* Marie byla nejprve pohřbena v Peterboroughské katedrále, ale její syn král Jakub I. Stuart nechal tělo přestěhovat na Westminsterské opatství; její popravená hrobka leží přímo naproti hrobce její úhlavní nepřítelkyně královny Alžběty I.

9. ÚNOR 1973

Ještě že ho postavila pojišťovna: Mrakodrap, kterému se mezi mraky nelíbilo

Jako by se zřítilo samo nebe – aspoň to tak vypadalo. Dne 9. února 1973 se z bostonské věže Johna Hancocka začaly řídit obrovské pětisetlibrové panely zrcadlového skla. Byly to jen poslední z dlouhotrvající kaskády hroutících se panelů, po nichž nakonec plochu přesahující jeden akr na zářivé budově pokrývaly jizvy z načerno natřené překližky. Toho dne však bylo načasování zvláště nešťastné, jelikož se náhodou časově protnul s popřením stavební společnosti, že by se celá skleněná fasáda musela předělávat. To se nakonec stalo skutečně nezbytností v důsledku technického selhání nedozírného rozsahu. Jak ale upozornil Robert Campbell v *The Boston Globe*, padající okna byla z nespočtu potíží této dnes již ikonické stavby tím nejmenším.

Všechno začalo v suterénu, ještě než nový mrakodrap ve tvaru koso-délníku začal vyrůstat nad zem. Tři strany výkopu vyztuženého ocelí se zřítily, a to s ošklivým vlnovým efektem na okolní budovy, zvláště pak na architektonický poklad z 19. století, episkopální kostel Trinity Church, jenž utrpěl vážné poškození. „Už nikdy ho nedostaneme do původního stavu,“ sdělil roku 1973 pokladník kostela Robert Kennard listu *Globe*. „Kdyby Hancockovu věž pověsili na helikoptéru a hodili do Atlantiku, většinou našich farníků by to udělalo radost.“

A směrem nahoru se to jen zhoršovalo. Dokončená stavba vyvolávala u místních obyvatel mořskou nemoc. „Věž se za běžných povětrnostních podmínek pohybovala nepříjemně rychle,“ napsal Campbell. „Předváděla cosi jako tanec kobry, pohupovala se o pár palců dopředu dozadu a současně se otáčela.“ A třebaže tento problém byl nakonec napraven, stalo se tak až poté, co se objevila ta nejděsivější z vyhlídek: roku 1975

* *Kostel nakonec dostal odškodné přes 4 miliony dolarů.*

se majitelé dozvěděli, že existuje reálné nebezpečí, že by se Hancockova věž mohla doopravdy zřítit. Neobvyklá délka stavby (přes 90 metrů) ji činila vratkou, protože jen nejmenší odklonění od svislice, k němuž může pozvolna dojít, stačí k tomu, aby se nakonec věci chopila gravitace a strhla budovu přes své tenké ostří. Naštěstí se v jádře budovy našlo právě dost prostoru pro instalaci 1 500 tun vyztužujících ocelových opěr.

Kupodivu však, jak uvedl *Globe*, absolutně nic z konstrukčních nedostatků budovy nijak nesouviselo s tím nejviditelnějším znakem chárání budovy: padajícími okny. Vyšlo najevo, že obří okna odpadávala prostě jen proto, že reflexní chrom použitý uprostřed mezi dvojitými skleněnými tabulemi zkrátka nebyl dost pružný, aby dokázal odolávat silnému větru. Od té doby byla již všechna okna vyměněna, a tak kdysi vysmívaný „překližkový palác“ opět vesele odráží oblohu – v celku.

10. ÚNOR 1971

„Nevědomé plagiátorství“ George Harrisona

Byl znám jako Tichý Brouk, ale po rozchodu s legendární kapelou v roce 1970 se George Harrison vynořil s pořádnou náloží songů – bylo jich dost na tři alba – které demonstrovaly jeho vlastní hudební genialitu. Ben Gerson z magazínu *Rolling Stone* označil Harrisonovu sólovou desku *All Things Must Pass* za „fantazii zbožnosti a obětování a radosti, která by si pro svou naprostou velikost a ctížádost zasloužila přezdívku *Vojna a mír* rokenrolu.“ Milovníci hudby album ihned přijali s nadšením

a současně prorazilo na vrcholné pozice hitparád celého světa. Harrison si však multiplatinový úspěch mohl užívat necelé čtyři měsíce, než mu radost ztrpčila soudní pře.

Prvním singlem tohoto alba byla píseň „My Sweet Lord“, chytlavý spirituální hymnus, u něhož se ukázalo, že je chytlavý až příliš, a také že se trochu příliš podobá jiné temperamentní skladbě – „He’s So Fine“ od Chiffons – aspoň žaloba kvůli porušení autorského práva podaná 10. února 1971 to tvrdila.

„Nebyl jsem si vědom podobnosti mezi ‚He’s So Fine‘ a ‚My Sweet Lord‘, když jsem píseň psal, neboť byla spíše improvizovaná než pevně daná,“ vzpomínal Harrison později ve své autobiografii *I Me Mine*, „ale když se objevila má verze písně a začala se hodně hrát, začalo se o tom mluvit, a právě tehdy jsem si pomyslel: ‚Jak to, že jsem si to neuvědomil?‘ Bylo by úplně snadné změnit tu a tam nějakou notu, aniž by to změnilo atmosféru nahrávky.“

Poté, co selhalo několik kol vyjednávání o dohodě s Bright Tunes Music Corp., vlastníkem práv k „He’s So Fine“, došla kauza nakonec roku 1976 až před soud. Harrison s kytarou v ruce vypovídal o tom, čím se při psaní „My Sweet Lord“ inspiroval a jak ji psal, a hudební odborníci analyzovali každou notu. Soud došel k závěru, že je „naprosto evidentní, že ty dvě písně jsou prakticky totožné“. Přitom však připustil, že bývalý Beatle píseň Chiffons nekopíroval záměrně, nýbrž že je vinen spíše „podvědomým“ plagiátorstvím.

Dlouho protahovaný soud, zahrnující oblundné náklady na obhajobu, měl na Harrisona závažné dopady. „Při psaní se ze mě stal paranoik,“ přiznal později. „A říkal jsem si, ‚Můj Bože, ani nemám chuť se dotknout kytary nebo piana, abych náhodou zase někomu nesáhl na notu. Mohla by někomu patřit, takže si dávej radši pozor!“

Nakonec se však Harrison, který roku 2001 zemřel na rakovinu, s proběhlými událostmi smířil. „Necítím se kvůli tomu provinile ani jinak zle,“ řekl ve své autobiografii; „[My Sweet Lord] ve skutečnosti zachránila život mnoha závislým na heroinu. Vím, že na prvním místě stojí *motiv*, s nímž člověk píseň psal, a v tom její dosah právní potyčku zdaleka překonal.“

Únor

11. ÚNOR 2014

Spousta plynu tak jako tak

Masivní exploze zemního plynu v pensylvánské Greene County doslova otřásla zemí a vyvolala pětidenní horoucí peklo. Ale žádný stres. Naftařský gigant Chevron, majitel ložiska, které výbuch způsobilo, přišel na způsob, jak se se sousedy bezprostředně postiženými výbuchem vyrovnat: Pizza zdarma! Chevron rozeslal jedno sto dárkových certifikátů – „speciální menu“ – s pěkným vzkazem od společnosti. Jak poznamenal blogger Will Bunch z *Philadelphia Daily News*, tento vzkaz mohl klidně znít: „Záruka Chevronu: Naše ložiska nevybuchnou... a pokud ano, dostanete pizzu zdarma.“

12. ÚNOR 1771

Sladká tečka na švédském stole (a taky v márnici)

Král Adolf I. Fridrich měl tu smůlu, že panoval Švédsku v době, kdy byla monarchie prakticky bezmocná, a tak měl k dispozici spoustu volného času. Jako víceméně loutka neměl král na práci o mnoho víc než zdobit tabatěrky (jeho největší koníček) a jíst. Jedno jídlo Adolfa Fridricha v roce 1771 bylo zvláště zajímavé tím, že bylo jeho poslední: zahrnovalo humra, kaviár, kyselé zelí a uzenáče, to vše spláchnuté šampaňským. Nepochybně to však byl až dezert – čtrnáct kousků mimořádně vydatného sladkého zákusku jménem *semla* – co způsobilo, že brzy po zakončení hostiny krále postihla smrtící cévní příhoda.

Malířovo puritánské procitnutí

Přestože je dnes považován za jednoho z největších amerických malířů portrétů, v roce 1886 Thomasi Eakinsovi coby umělci nikdo příliš pozornosti nevěnoval. Na to byli všichni příliš zaujati jeho nekonvenčním přístupem coby učitele umění – člověka, který si troufal odhalit svým studentům, mužům i ženám, nahotu, v silně puristickém období, kdy se i odhalený ženský kotníček považoval za skandál.

„Kde měla doba sklon zakrývat, tam Eakins svlékal donaha, pronikal až k přirozenosti a podstatě,“ napsal jeho životopisec Lloyd Goodrich. Eakins sám jednou napsal: „Nespatřuji nic nepatřičného v tom, dívat se na nejnádhernější dílo přírody – nahou postavu.“ A přesně to ho také vysvléklo z jeho pozice ředitele Pensylvánské akademie krásných umění.

Zavedením nahoty na akademii – včetně, minimálně při jedné příležitosti, té vlastní – si Eakins říkal o potíže už dlouho, ale pohár přetekl teprve počátkem roku 1886, kdy mužskému modelu stáhl bederní roušku, aby tříde složené z žen předvedl přesné pohyby pánve.

Eakins vláčeli před představenstvem akademie a neúnavně vyslyšali ohledně jeho vyučovacích metod – „byla to noční můra,“ vyjádřil se později – a nakonec ho 13. února 1886 donutili k odstoupení. A toto rozhodnutí nezměnily ani obrovské protesty ze strany většiny jeho studentů oddaných svému učiteli. „Nepožádáme pana Eakins, aby se vrátil,“ oznámil tisku jeden z ředitelů. „Celá věc už je vyřešená, a více se k ní nebudeme vyjadřovat.“

Ztráta prestižní pozice byla pro malíře drtivou ranou, zvláště proto, že největší úspěch v roli umělce ho teprve čekal. „Eakins nesbírá nikdo kromě Eakins,“ formuloval to později jeden kritik. A přestože se do učeben později vrátil – jedna z nich patřila odtržené instituci, kterou založili jeho studenti pobouření jeho vyloučením z Pensylvánské akademie krásných umění – musel i nadále čelit neustálému opovržení, jako umělec i jako člověk, a to dokonce z řad vlastní rodiny, jejíž někteří členové aktivně proti němu kulí pikle.